

Załącznik
do Uchwały Nr XXIII/179/09
Rady Gminy Lisewo
z dnia 25 czerwca 2009 r.

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI LISEWO W LATACH 2009-2020

Spis treści

- I. Charakterystyka miejscowości Lisewo.**
- II. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości Lisewo.**
- III. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości Lisewo.**
- IV. Opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć aktywizujących społeczność miejscowości Lisewo.**

I. Charakterystyka miejscowości Lisewo

Wieś Lisewo o powierzchni 1298 ha założono na prawie Chełmińskim około 1250 roku. Z badań archeologicznych wynika, że stała osada na terenie Lisewa znajdowała się na długo przed przybyciem Krzyżaków, gdyż już od IX wieku.

Pierwsze znane zapiski pochodzą z lat 1288 i 1293. W dokumentacji z czasów krzyżackich nazwę miejscowości zapisywano jako Leysaw, Lysaw, Leissaw, a w dokumentach polskich z XVI – XVIII wieku – Lissowo, Lisowo. W XIX wieku zaczęto używać nazwy Lessewo.

Pod względem obszaru w XV wieku wieś należała do największych na Ziemi Chełmińskiej.

Od drugiej połowy XVI wieku w kościele Lisewskim odbywały się sądy rycerskie Ziemi Chełmińskiej, nadzorowane przez wójtów z Lipienka. Poza tym rycerstwo zbierało się tu na zjazdach. W czasie jednego z nich w 1437 roku podjęto decyzję o wznowieniu działalności Towarzystwa Jaszczurczego. Natomiast podczas jednego z ostatnich zjazdów w 1453 roku zrodziła się myśl poddania Pomorza Gdańskiego, Prus i Ziemi Chełmińskiej królowi polskiemu Kazimierzowi Jagiellończykowi.

Po wojnie 13 – letniej Lisewo utraciło swoje polityczne znaczenie na rzecz Radzyna i Kowalewa. W 1454 roku przeszło na własność króla polskiego.

Od 1530 roku do 1772 roku wieś należała do Starostwa Lipieńskiego. Jak większość wsi została dotkliwie zniszczona i wyludniona w czasie wojen szwedzkich. Po pierwszym rozbiore Polski wieś przeszła na własność pruskiego skarbu państwa.

W latach 1827 – 1840 przeprowadzono w Lisewie pomiary i komasację gruntów – parceli chłopskich. Z 327 parceli utworzono 35 gospodarstw o powierzchni od 2 ha do 85 ha. Chłopi dzierżawiący dziedzicznie lub długoterminowo uzyskali prawo do ich wykupu.

Od połowy XIX wieku w Lisewie rozwijała się polska działalność kulturalno – społeczna, której celem było przeciwstawienie się planowanej i odgórnej germanizacji. W 1848 roku powstała polska biblioteka, a w 1873 r. Bank Ludowy.

Okres międzywojenny dał miejscowości duże możliwości rozwoju. Wielu społecznych działaczy z Lisewa uczestniczyło w tworzeniu państwowych i samorządowych władz powiatu chełmińskiego. Okres ten jednak nie należał do najlepszych pod względem gospodarczym. Przyczyną tego była utrata tradycyjnych, niemieckich rynków zbytu na produkty rolnicze.

Działania II wojny światowej spowodowały duże straty wśród ludności polskiej, zamieszkującej wieś Lisewo, oraz jej zubożenie. Wiele rodzin wywieziono do Generalnego Gubernatorstwa, obozów koncentracyjnych lub na przymusowe roboty do Niemiec. Wyzwolenie w lutym 1945 roku dało nadzieje na długo oczekiwany rozwój wsi oraz poprawę poziomu życia jej mieszkańców.

Obecnie Lisewo jest wsią gminną o funkcji głównie administracyjno – usługowej. Zamieszkuje ją 1849 osoby /stan na 31.12.2008r./.

II. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości Lisewo

<ul style="list-style-type: none">- Dogodne położenie - wieś Lisewo leży na ważnym szlaku komunikacyjnym. Od Torunia odległa jest o 33 km, od Chełmna o 20 km. Najbliższe położonymi miastami są Chełmża oddalona o 13 km i Wąbrzeźno oddalone o 17 km,- Atrakcje turystyczne – zabytek w postaci kościoła parafialnego pod wezwaniem Podwyższenia Krzyża Świętego,- Dobrze rozwinięte rolnictwo,- Dobrze rozwinięte budownictwo mieszkaniowe (Spółdzielnia Mieszkaniowa),- Znakomicie rozbudowana sieć sklepów, zakładów usługowych.	<ul style="list-style-type: none">- Nowoczesność z zachowaniem tradycji,- Pełne zurbanizowanie miejscowości (gazyfikacja, telefonizacja, poprawa stanu dróg, w szczególności budowa autostrady A 1),- Rozwój budownictwa mieszkaniowego,- Rozwój przedsiębiorczości,- Tworzenie nowych miejsc pracy.
<p>Wieś Lisewo jest miejscem zamieszkania około 32 % ogółu mieszkańców gminy, pełni ona funkcje:</p> <ul style="list-style-type: none">- administracyjną – siedziba władz samorządowych (urząd gminy) i instytucji (komisariat policji, straż pożarna, urząd pocztowy, ośrodek zdrowia itp.),- usługowo – handlową - stacja diagnostyczna samochodów, punkty obsługi rolnictwa i ludności wiejskiej, kwiaciarnia, cukiernia, apteka,- produkcyjną (produkcja rolnicza, spożywcza),- oświatową – Lisewo jest siedzibą szkoły podstawowej oraz gimnazjum, znajduje się tu także przedszkole,- rolniczą – głównie uprawa pszenicy ozimej, rzepaku, buraków cukrowych oraz zbóż jarych wykorzystywanych na pasze do produkcji zwierząt.	<p>Wieś ma pełnić funkcje:</p> <ul style="list-style-type: none">- administracyjną,- usługowo - handlową – tworzenie nowych podmiotów gospodarczych, zachęcanie mieszkańców do podejmowania nowych form działalności,- produkcyjną – nowe formy produkcji,- rolniczą – wzrost poziomu konkurencyjności gospodarstw, rozwój rolnictwa ekologicznego i agroturystyki,- oświatową – wzrost poziomu edukacji mieszkańców,- kulturalną – aktywna ochrona dziedzictwa kulturowego gminy,- rekreacyjno – turystyczną - atrakcyjne położenie , duże zróżnicowanie walorów krajobrazowych, występowanie zabytków przyrody i kultury, mała degradacja środowiska naturalnego,- sportową – większa dbałość o rozwój fizyczny dzieci i młodzieży.

<p>W przeważającej większości mieszkańcami wsi są rolnicy. Lisewo zamieszkują również osoby pracujące w państwowych (szkoły, urzędy), bądź prywatnych instytucjach. Wśród społeczności wiejskiej są także emeryci i renciści oraz uczniowie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Wykształceni – dbałość o edukację mieszkańców oraz chęć zapewnienia młodzieży takich warunków, by chcieli po studiach powrócić na wieś, – Przedsiębiorczy – zachęcanie mieszkańców do podejmowania własnej działalności gospodarczej, tworzenie nowych miejsc pracy, – Zasobni – tworzenie warunków zatrudnienia zapewniających wysoki standard życia mieszkańcom.
Sposoby zorganizowania wsi i mieszkańców	
<ul style="list-style-type: none"> – Sołtys, – Rada Sołecka, – Koło Gospodyń Wiejskich, – Ochotnicza Straż Pożarna, – Towarzystwo Przyjaciół Gminy Lisewo. <p>Ponadto mieszkańcy organizują różnego rodzaju imprezy i licznie w nich uczestniczą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – większa przynależność do organizacji i stowarzyszeń, zacieśnienie współpracy z Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych, działającym przy Towarzystwie Przyjaciół Gminy Lisewo, w celu m.in. pozyskania pomocy w poszukiwaniu funduszy na własną działalność i wszelkiego rodzaju porady związane z funkcjonowaniem organizacji
Sposoby rozwiązywania problemów	
<ul style="list-style-type: none"> – Zebrania wiejskie, – spotkania organizacji społecznych, – uczestnictwo w posiedzeniach Rady Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> – Zebrania wiejskie, – spotkania organizacji społecznych, – uczestnictwo w posiedzeniach Rady Gminy – poprzez realizowanie inwestycji podnoszących standard życia mieszkańców, dających nowe miejsca pracy, – poprzez wykorzystanie możliwości związanych z dostępnością i pozyskaniem funduszy strukturalnych UE, – poprzez dialog społeczny
Wygląd wsi	

<ul style="list-style-type: none"> - Zadbana, - o zwartej zabudowie (budownictwo zarówno wielo, jaki i jednorodzinne), - wyposażona w infrastrukturę wodną i kanalizacyjną (100% powierzchni gminy jest siecią wodociągową) - tereny z możliwością dalszej rozbudowy mieszkaniowej, - zabytkowy kościół Rzymskokatolicki Podwyższenia Świętego Krzyża, - wiele obiektów użyteczności publicznej, - brak szaletów publicznych 	<p>W pełni zurbanizowana poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zgazyfikowanie, - stelefonizowanie, - stały dostęp do Internetu, - dobrą infrastrukturę drogową z wykonaną obwodnicą na węzeł autostradowy
Pielęgnowane i rozwijane obyczaje i tradycje	
<ul style="list-style-type: none"> - organizacja festynów gminnych, - odpusty parafialne, - dożynki – dzielenie się chlebem, konkurs na najładniejszy wieniec dożynkowy, - imprezy sportowe – głównie gra w siatkówkę, aerobik, - spotkania rodzinne organizowane przez Gminną Komisję Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Urząd Gminy i Stowarzyszenie Rodzin Katolickich, połączone z licznymi konkursami i loterią fantową 	<ul style="list-style-type: none"> - organizacja festynów gminnych, - dożynki, - imprezy sportowe, - spotkania rodzinne, - pikniki o tematyce europejskiej połączone z promocją Gminnego Punktu Informacji Europejskiej
Wygląd mieszkań i obejścia	
<p>Estetyczne, zadbane, otoczone zielenią, Obejścia gospodarze na terenie wsi posiadają estetyczny wygląd i są według istniejącej zabudowy zsynchronizowane z istniejącym stanem otoczenia. Zagrody gospodarskie są utrzymane w nienagannym porządku, mieszkańcy sołectwa dbają o dobry wygląd wsi.</p>	<p>Czyste, schludne, zadbane</p>
Stan otoczenia i środowiska	

<p>Dobry – ścieki odprowadzane są do gminnej oczyszczalni ścieków w Lisewie, natomiast nieczystości stałe do międzygminnych składowisk odpadów w Osnowie i Niedźwiedziu</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Przyjazny mieszkańcom, – poprawa jakości wód, – zmniejszenie zanieczyszczenia atmosferycznego, – ograniczenie nadmiernego hałasu
Rolnictwo	
<ul style="list-style-type: none"> – wysoko towarowe, – specjalizujące się w hodowli bydła mlecznego, trzody chlewnej, uprawie zbóż, roślin okopowych i rzepaku, – dobra organizacja obsługi rolnictwa (skup surowców rolnych, zaopatrzenie producentów w niezbędne środki do produkcji rolniczej) 	<ul style="list-style-type: none"> – wysoko towarowe, – w pełni zmechanizowane, – rozwój rolnictwa ekologicznego (zwiększenie uprawy ziemniaków, warzyw polowych, roślin strączkowych i paszowych, większa obsada krów mlecznych)
Powiązania komunikacyjne	
<p>dobre – droga asfaltowa Wąbrzeźno – Chełmno oraz sieć dróg lokalnych</p>	<p>dobre – powinna być wybudowana obwodnica wokół wsi Lisewo, ułatwiająca podróży transport w kierunku węzła autostradowego</p>

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	
walory krajobrazu	<p>O znaczeniu średnim - ukształtowanie powierzchni ziemi jest dziełem ostatniego zlodowacenia, które zakończyło się 10 tysięcy lat temu. Przeważa tu falista równina o średniej wysokości 100 m n.p.m. Ukształtowana jest ona ciągami morenowych wzgórz oraz rynnowymi jeziorami. Jednym z najwyższych położonych punktów na terenie całej gminy jest wzgórze we wsi Malankowo (112m).</p> <p>Taka rzeźba terenu oraz jego gospodarcze wykorzystanie wpłynęły na obecny kształt krajobrazu – w przeważającej części płaska, bezleśna równina, stosunkowo uboga i mało urozmaicona.</p>
walory przyrodnicze	<p>O znaczeniu średnim – lasy odgrywają niewielką rolę, większe zbiorowiska drzew i krzewów rosną na obszarach podmokłych, ze względu na niewielkie zalesienie wszystkie lasy powinny uzyskać status lasów I grupy tj. lasów ochronnych; Lisewo leży w bydgoskiej dzielnicy klimatycznej, której typową cechą jest wielka zmienność pogody – średnia temperatura roczna wynosi 7,5⁰C; miejscowość leży ponadto w strefie najmniejszych opadów w Polsce – opady nie przekraczają 550 mm w ciągu roku; teren jest zasobny w wody podziemne.</p>
wody powierzchniowe (cieki, rzeki, stawy)	<p>O znaczeniu dużym – Lisewo leży w zlewni Strugi Żaki i Strugi Toruńskiej, główną oś hydrograficzną stanowi rzeka Wisła z dopływami, na południowy zachód od Lisewa leży malownicze, największe w gminie Jezioro Kornatowskie oraz Jezioro Bartlewskie.</p> <p>Inne zbiorniki wodne to śródpolne oczka wodne, płytkie zagłębienia w dolinach cieków oraz sztucznie wykopane stawy parkowe.</p>
gleby	<p>O znaczeniu dużym – występują tu przeważnie gleby brunatne o zróżnicowanej zasobności w składniki odżywcze, przeważają gleby klas bonitacyjnych IIIa, IIIb, IVa i IVb. Gleby klas niższych i wyższych stanowią śladowy odsetek. Występujący w Lisewie typ gleby to gleby idealnie przydatne dla rolnictwa – gleby użytkowane rolniczo charakteryzują się dużą potencjalną produktywnością 84,1 pkt (w skali 100 punktowej).</p>

kopaliny	brak
ŚRODOWISKO KULTUROWE	
walory architektury wiejskiej i osobliwości kulturowe	<p>O znaczeniu dużym – z badań archeologicznych wiadomo, że stała osada na terenie Lisewa znajdowała się na długo przed przybyciem Krzyżaków, bo już od IX wieku; na terenie całej gminy znajduje się 13 obiektów wpisanych do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków Nieruchomych (przede wszystkim kościół parafialny w Lisewie, a w sąsiednich miejscowościach: ruiny zamku krzyżackiego w Lipienku, dwór z końca XIX w. w Mgoszczu, dom zakonny Zgromadzenia Sióstr Pasterek w Pniewitem) oraz 105 obiektów architektury, parki, cmentarze, pomniki przyrody i 313 stanowisk archeologicznych zewidencjonowanych przez Państwową Służbę Ochrony Zabytków.</p>
walory zagospodarowania przestrzennego	<p>O znaczeniu dużym – w planach zagospodarowania przestrzennego postuluje się kształtowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych, poprawę jakości wód zwłaszcza drobnych cieków i jezior, ochronę użytków rolnych o wysokiej przydatności rolniczej przed przeznaczeniem na cele nierolnicze, wykorzystanie dogodnych połączeń komunikacyjnych (budowa nowych i modernizacja istniejących dróg), tworzenie systemu ułatwień dla inwestorów i organizatorów usług turystycznych.</p>
zabytki	<p>O znaczeniu dużym - Kościół parafialny pod wezwaniem Podwyższenia Krzyża Świętego w Lisewie. Obiekt ten jest nie tylko atrakcyjny pod względem architektonicznym, ponieważ pochodzi z końca XIII wieku, ale również znajduje się w nim wiele cennych zabytków m.in. granitowa chrzcielnica z przełomu XIII/XIV, epitafium poświęcone ks. Janowi Kantemu Dąbrowskiemu, cztery lichtarze z XIV wieku, trójramienny świecznik z postacią Matki Bożej z XV wieku, dwa dzwony z XVII wieku, monstrancja z połowy XVIII wieku, czerwony ornat z początku XVIII wieku. W bocznym ołtarzu, po prawej stronie, znajduje się obraz Matki Bożej z dzieciątkiem powstały w połowie XVIII wieku. Otoczony jest on lokalnym kultem, o czym świadczą liczne wota i odbywające się co środę nowenny.</p>

DZIEDZICTWO RELIGIJNE I HISTORYCZNE

miejsca, osoby i przedmioty kultu	O znaczeniu dużym – Kaplica św. Józefa (wspólna mogiła 94 osób, które zmarły w wyniku epidemii cholery w 1831 roku); kościół parafialny pod wezwaniem Podwyższenia Krzyża, a w nim epitafium w prezbiterium ku czci ks. Jana Kantego Dąbrowskiego czy zabytkowa granitowa chrzcielnica.
tradycje, obrzędy, gwara	brak
legendy, podania i fakty historyczne	O znaczeniu średnim – w XIV wieku odbywały się w Lisewie sądy rycerskie Ziemi Chełmińskiej, ponadto rycerstwo organizowało tu swoje zjazdy, działalność prowadziło także Towarzystwo Jaszczurcze. XIX wiek – aktywne przeciwstawianie się zaborcom i ich polityce – walka z germanizacją – tworzenie polskich bibliotek, towarzystw, kółek rolniczych, Banku Ludowego, przedstawienia teatrów amatorskich, działalność Towarzystwa Śpiewaczego Św. Cecylii. Okres międzywojenny – aktywny udział działaczy Lisewskich w tworzeniu polskich władz państwowych i samorządowych.
ważne postaci historyczne	O znaczeniu dużym – Mikołaj z Ryńska – założyciel Towarzystwa Jaszczurczego, które spotykało się w kościele parafialnym; Ks. Jan Kanty Dąbrowski – opiekował się mieszkańcami Lisewa podczas epidemii cholery w 1831 roku, dzięki jego ofiarności liczba ofiar Epidemii ograniczyła się jedynie do 94 osób – mieszkańcy Lisewa uczcili pamięć księdza epitafium wiszącym w prezbiterium kościoła; Ks. Stanisław Machorski – rozwijał polską działalność kulturalno – społeczną w czasie zaborów, przeciwstawiał się planowanej i odgórnjej germanizacji, utworzył na terenie parafii kilka polskich bibliotek, aktywnie działał w Towarzystwie Rolniczym, był jednym z inicjatorów założenia Banku Ludowego.
GOSPODARKA, ROLNICTWO	
specyficzne produkty (hodowle, uprawy polowe)	O znaczeniu małym – na terenie miejscowości Lisewo, jak i całej gminy nie występują żadne produkty

	<p>regionalne.</p> <p>Rolnictwo całej Gminy Lisewo zostało zdominowane przez uprawę zbóż i rzepaku. W hodowli najwyższy odsetek zajmują trzoda chlewna i bydło.</p>
<p>znane firmy produkcyjne i zakłady usługowe</p>	<p>O znaczeniu dużym - Lisewo jako siedziba władz gminnych posiada znakomicie rozbudowaną sieć sklepów, zakładów usługowych m.in. stację diagnostyczną samochodów, punkty obsługi rolnictwa i ludności wiejskiej, kwiaciarnię, cukiernię, aptekę.</p> <p>Wśród zakładów przemysłu przetwórstwa rolno-spożywczego na uwagę zasługują m.in. Zakład Mleczarski, Zakład Mięsno-Wędliniarski - Kazimierz Ritter, Piekarnia Kazimierz Sankiewicz, wytwórnia wyrobów z włókien poliestrowych. Znakomitym przykładem lokalnej gospodarności jest wciąż dobrze prosperująca Gminna Spółdzielnia "Samopomoc Chłopska".</p>
<p>INSTYTUCJE</p>	
<p>szkoły</p>	<p>O znaczeniu dużym – w Lisewie znajduje się szkoła podstawowa oraz gimnazjum.</p>
<p>placówki kulturalne</p>	<p>O znaczeniu dużym – są organizatorami wielu imprez, skupiają życie kulturalne całej gminy Lisewo. Szczególnie dzieci i młodzież spędzają w nich swój wolny czas.</p>
<p>LUDZIE, ORGANIZACJE SPOŁECZNE</p>	
<p>OSP</p>	<p>O znaczeniu dużym – Na terenie Lisewa działa Ochotnicza Straż Pożarna.</p>
<p>KGW</p>	<p>O znaczeniu dużym - Na terenie Lisewa działa Koło Gospodyń Wiejskich i wiele kobiet jest członkiniami tego koła. Biorą udział w życiu Koła oraz uczestniczą w różnych uroczystościach i konkursach.</p>
<p>stowarzyszenia</p>	<p>O znaczeniu dużym - Stowarzyszenie Przyjaciół Gminy Lisewo, Stowarzyszenie Rodzin Katolickich.</p>

III. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości Lisewo.

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">- Duża wieś gminna z siedzibą Urzędu Gminy oraz placówkami użyteczności publicznej- Wysoko towarowe rolnictwo- Wysoki poziom usług- Dobrze rozwinięty handel- Dobrze rozwinięta oświata- Zakłady przetwórstwa rolno – spożywczego, produkujące wyroby bardzo wysokiej jakości- Dobrze działające związki i stowarzyszenia- Wysoki stopień zwodociągowania gminy	<ul style="list-style-type: none">- Brak zakładów przemysłowych- Wysoki wskaźnik bezrobocia- Ubożenie społeczności lokalnej- Starzenie się społeczeństwa- Zły stan nawierzchni dróg gminnych- Rozdrobnienie gospodarstw rolnych- Słabo rozwinięta funkcja rekreacyjno – turystyczno – wypoczynkowa miejscowości,- Brak infrastruktury sanitarnej
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">- Budowa autostrady A1 Północ – Południe- Zaprojektowany wjazd na autostradę i zjazd z autostrady- Dostęp do zewnętrznych unijnych źródeł finansowania- Duża aktywność społeczna- Dobra współpraca organizacji społecznych z Urzędem Gminy- Funkcjonowanie Gminnego Centrum Informacji	<ul style="list-style-type: none">- Emigracja wykształconej młodzieży w poszukiwaniu pracy- Ograniczone środki finansowe budżetu gminy na inwestycje we wsi Lisewo- Brak perspektyw rozwojowych dla małych i średnich gospodarstw rolnych

IV. Opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć aktywizujących społeczność miejscowości Lisewo.

PRIORYTET 1 ROZWÓJ INFRASTRUKTURY MIEJSCOWOŚCI ORAZ POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKANCÓW		
Cele	Projekty	Termin realizacji
-zaspokojenie potrzeb społecznych mieszkańców wsi, - nawiązywanie kontaktów społecznych, -podniesienie standardu życia, -podniesienie atrakcyjności turystycznej	- Przebudowa chodnika w miejscowości Lisewo na dz. nr ew. 278 i 283/5, stanowiącego ciąg pieszy przy terenach sportowych. Ze względu na swoje położenie jest to obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców wsi Lisewo. Sprzyja nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na swoje położenie oraz cechy funkcjonalno - przestrzenne. Stanowi ciąg pieszy łączący ul. Gen. J. Hallera z ul. Toruńską.	2009
	- Przebudowa chodnika w miejscowości Lisewo na dz. nr ew. 274/1, stanowiącego połączenie ul . Gen. J. Hallera z ul. Toruńską. Ze względu na swoje położenie jest to obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców wsi Lisewo. Stanowi dojście do sieci sklepów, zwłaszcza apteki oraz do Gminnego Ośrodka Zdrowia , Gimnazjum Gminnego, Szkoły Podstawowej w Lisewie oraz Gminnego Przedszkola.	2009
-Poprawa standardów sanitarnych wsi Pełne zurbanizowanie miejscowości , telefonizacja, poprawa stanu dróg i chodników), – Rozwój budownictwa mieszkaniowego,	– Modernizacja dróg gminnych, budowa chodnika przy ul. Mikołaja z Ryńska	2009- 2020
	– Modernizacja budynków socjalnych.	2009-2020

– Pomoc rodzinom biednym oraz dzieciom z rodzin patologicznych.		
PRIORYTET 2 ROZWÓJ TURYSTYKI I WYPOCZYNKU		
Cele	Projekty	Termin realizacji
<ul style="list-style-type: none"> – Zwiększenie atrakcyjności terenów dla rozwoju turystyki, – Podjęcie działań dla kompleksowego rozwoju usług pod potrzeby turystyki, – Skuteczna promocja walorów rekreacyjno – wypoczynkowych. 	<ul style="list-style-type: none"> – Utworzenie Gminnego Centrum Informacji Turystycznej, – Budowa ścieżek rowerowych, – Szeroka akcja promocyjna walorów krajobrazowych Lisewa w mediach. 	<p style="text-align: center;">2009-2020</p> <p style="text-align: center;">2009-2020</p> <p style="text-align: center;">2009-2020</p>
PRIORYTET 3 ROZWÓJ MIEJSCOWOSCI POPRZEZ EDUKACJĘ, KULTURĘ I SPORT		
Cele	Projekty	Termin realizacji
<ul style="list-style-type: none"> – Dostęp do edukacji poprzez Internet, – Umożliwienie bezrobotnym zdobywania nowych kwalifikacji oraz możliwości poszukiwania pracy w Internecie, – Poprawa warunków dla rozwoju sportu, – Wzrost liczby dzieci i młodzieży objętej formami zajęć sportowych. 	<ul style="list-style-type: none"> – Budowa kompleksu boisk sportowych wraz z trybuną i zapleczem, – Wyposażenie placówek kulturalnych w komputery i podłączenie do Internetu, – Zorganizowanie szkoleń dla mieszkańców (dzieci, młodzieży, bezrobotnych) w celu zapoznanie ich z możliwościami, jakie daje Internet (nauka, praca). 	<p style="text-align: center;">2009-2020</p> <p style="text-align: center;">2009-2020</p> <p style="text-align: center;">2009-2020</p>

Opis planowanej operacji.

Planuje się :

1. Chodnik w miejscowości Lisewo na dz. nr ew. gruntów 278 i 283/5 ze względu na swoje położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne stanowi obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców wsi Lisewo. Przyczyni się do poprawy warunków dojścia do stadionu sportowego oraz nawiązywania kontaktów społecznych. Stanowiąc będzie dogodne połączenie centrum wsi Lisewo (rynek, sieć sklepów, osiedle mieszkaniowe, przystanek autobusowy) ze stadionem.

W zakres przebudowy chodnika na dz. nr ew. 278 i 283/5 wchodzić będzie: wykonanie korytowania na szerokości chodnika o głębokości 20 cm., wyłożenie podsypki cementowo – piaskowej o grubości 5 cm., ułożenie obrzeży betonowych na podsypce cementowo – piaskowej oraz wykonanie nawierzchni z kostki betonowej o grubości 6 cm. Całość inwestycji realizowana będzie w jednym etapie. Całkowity koszt zadania wyniesie ok. **65.879,93 zł.**

2. Chodnik w miejscowości Lisewo na dz. nr ew. gruntów 274/1, ze względu na swoje położenie stanowi obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb społecznych mieszkańców wsi Lisewo. Połączy ul . Gen. J. Hallera z ul. Toruńską. Stanowiąc będzie wygodne połączenie z ul. Toruńską, na której zlokalizowane są : Gminny Ośrodek Zdrowia, Gminne Przedszkole, Gminne Gimnazjum, Szkoła Podstawowa, Biblioteka Gminna, oraz gabinet fizykoterapii.

W zakres przebudowy chodnika na dz. nr ew. 274/1 wchodzić będzie: demontaż starych krawężników ulicznych, rozebranie nawierzchni chodnika ze zniszczonych płytek chodnikowych, rozebranie nawierzchni z mieszanek bitumicznych, wykonanie ław betonowych pod krawężniki, ułożenie krawężników betonowych na podsypce cementowo – piaskowej, ułożenie obrzeży betonowych oraz ułożenie nawierzchni z kostki betonowej na podsypce cementowo – piaskowej o grubości 6 cm. Całość inwestycji realizowana będzie w jednym etapie. Całkowity koszt zadania wyniesie ok. **39.620,07 zł.**